

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишње 1 фор.; за Србију 2¹/₂ дин. у сребру.
Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

СРПСКОЈ МАЈЦИ.

Лаворов венац не краси ти чело,
За дела твоја не дознаје свет.
Варљива слава и сујета мушка,
Ох сретна ли си, не горча ти век.

Племенит позив испуњаваши скромно,
У лепом дому сретно владаш свом.
Дечица здрава весела и чила.
Сладе ти живот песмом веселом.

А љубав твоја, анђелска доброта,
Умиљат поглед, глас мио и благ
Божанском силом над дечицом влада,
У срцу сади веру, љубав, над.

Невино дете, још анђелче право,
Од тебе учи прву молитву.
Истину, правду, љубав к' роду своме
И красан језик српски сладиш му.

Весели дани пролазе му сретном;
Под твојом негом још ужива рај.
Нејаку душу врлином му крепиш,
Да буде кадро презрет' лажан сјај.

И дете расте, негујеш га брижно,
То ти је благо, срећа твоја сва.
С' радошћу гледаш своје добро дете
И бога славиш, што га дарова.

Човеком поста. Поносиш се њиме,
Та он те штудује, унучад и сна.
А српски народ сокола свог слави,
У њему нађе брата искрена.

О сретна мајко, још сретнији сине!
Народе сретни кој' се дичиш с њим!
Пропасти нећеш док је таке мајке
И док те брани таке мајке син. —

Будућност наша зависи од тебе
О српска мајко! — Свет је позив твој!
Ти владаш светом, ти си нам сва нада:
О спаси Српство, мили народ свој! —

*

Лаворов венац не краси ти чело;
За дела твоја не дознаје свет.
Варљива слава и сујета мушка,
Ох сретна ли си, не горча ти век!

Станко.

ШТА СВЕ МОГУ ДА РАДЕ ЖЕНСКИЊЕ.

(Продужење.)

У савезу Швајцарске, највише је женскиња положило медички докторат у Единбургу у Шотској. Онде је прва била Цекс Блека са своје 4 другарице. Оне су год. 1869. отвориле прву медичку приватну школу у Лондону, а после је г. 1878. одобрила и влада женскама, да уче јавно и да полагају докторат; па данас уче јавно и у Кембриџу и Оксфорду првим и најславнијим великим школама у

Енглеској. Прима се свака, која је прешла 18. година, ал мора пре да положи примни испит из латинског језика, из математике и природних наука, или да донесе сведоцбу о томе са Лондонске, Кембричке и Оксфордске школе. Летос је и у Дублину прва Иркиња гђица Стори положила докторат медички, и гђица Велкинги, докторат филозофије на истој тој великој школи, чему се цела варош. бог зна како радовала.

У Паризу је прошле и предпрошле године положило докторат медички 18 девојака; а ове године уче медичку струку 108 жена и девојака и то су 83 Рускиње, 11 Енглескиња, 7 Францускиња, 3 Американке, 2 Аустријанке, 1 Влајња и 1 Туркиња.

Париска велика медичка школа даје сваке год. награду од 1000 фр. ко напише најбољу расправу о унутарњим болестима. Ту награду је добила ове године госпођица А. Клумке, а било је поднешево 19 расправа.

И у Шпањолској је летос на великој школи у Барселони проглашена гђица Леонарди за доктора медицине, девојка од 19 година, кћи доктора медицине: свршила је гимназију од 14 година, а пошла од 9. То је четврта Каталонка доктор медицине. — И на великој школи у Валадолиду, проглашена је летос гђица Доминго за доктора медицине, прва Кастилијанка.

У Њујорку је летос положила докторат медички гђица Кин-Цамс прва Китајкиња (Хинескиња); а у Филаделфији Индијанка Јоша Анодеба.

Знамо већ, да имају данас у Петрограду и у Лондону засебне медичке школе само за женске; а сад се спремају такве школе и по другим градовима у Америци, Европи и Азији. У Њујорку имају две велике медичке школе само за женске; једно је алопатска, а друга је хомеопатска. — Само у Аустро-Угарској и у Немачкој још се не допушта женскињама слушати науку на великој школи; а то је велика штета, не само за немачки народ, него и за нас све, с тога, што су баш Немци и Чеси, који од свију народа највећма пријањају и најтемељније изучавају све науке, — па се баш њиховим ћерима пречи на својим великим школама учити ову за живот и здравље људи најглавнију науку, те морају да траже стране велике школе, које се никада неће моћи мерити с њиховима. У Немачкој не допушта се женским слушати науку на свеучилиштима зато, што нема за њих средњих школа, где би се спремиле; ал у Лајпцигу и у Хали могу слушати предавања, само им се не допушта, да полажу доктората, него морају да иду у Швајцарску. У Бечу је истина

још год. 1875. дозвољено и девојкама учити, али су стављени врло тешки услови: не допушта се да слушају заједно с мушкима, него се сме за њих башка предавати; ал доценти, који би их учили, не могу их увести у матрикулу. нити им праве сведоџбе дати. Међутим летос је била и на бечкој школи једна Американка Др. Лујза Вит, којој је допуштено, да изучава женске и дечије болести код славнога професора Брауна и Херца. У Берлину постоји задруга госпођа на то, да помаже ученице, које се одају на медичке науке. Ова задруга издржава већ од више година по 2 ученице у медичким школама у Швајцарској.

По Немачкој се сад купе прилози да се дигне медичка школа само за женскиње, као што има у Петрограду и у Лондону. Купи их и уредништво листа *Allgemeine Frauenzeitung in Leipzig* па позивајући све женске да прилажу вели: нека свака да само 1 мр. (50 новч.) па ће се отворити школа многим на благослов. У Паризу је удовица доктора медиц. У-Трелата летос оставила 1,500.000 фр. за стипендије оним женскама, које хоће да уче медичке науке.

Тако има данас много жена и девојака дипломираних доктора медицине, које по знању и образовању стоје с мушким докторима сасвим равно и раде исто онако славно, — али их се још много више тражи и треба и онде, где их има. Летос је предата управи велике школе у Оксфорду молбеница с потписима од више стотина најодличнијих грађана и професора универзитетских, да се управа постара, како би варош и околина добила што више женскиња изучених доктора медицине. Тако раде данас и по другим странама сви свесни људи, да се подигну засебне медичке школе за женске.

Највише је жена и девојака доктора у Сев. Америци. У малој државици Ејови, у којој нема ни по милијуна душа, раде данас 128 женскиња дипломираних доктора медицине; а у осталим сев. американским државама било је пре 4 године 570 и то: 450 девојака, 95 жена и 27 удовица. Од њих је 341 свршила алопатску, а остале хомеопатску школу; 270 лече све боле-

снике, 45 лече само женске и децу, 4 само окоболне. По најновијем попису има данас у Америци више од 2000 женскиња дипломираних доктора медицине; тамо нема више ни једне варошице без оваке докторке. У Филадельфији раде 42 докторке, међу њима је 8, која свака има преко 20.000 долара годишњег прихода, 12 имају по 10 хиљада дол. и 22 по 5.000 дол. Међу њима има славних списатељица медичких: Гђа Бовина написала је више медичких списа, које сами медички професори уздижу нада све. Има и у Европи женскиња доктора медицине, али само мало. У целој Енглеској било је пре три године само 43. Тако има и у Француској, у Данској, у Шведској и у Русији. Данас раде и у Бугарској 4 Рускиње и 2 Бугарке докторке: Гђица Мирија Сиболд изучила се у Цириху и радила је од год. 1876 до 1885 у Београду српском, а данас је у Софији; гђа Рагутенов у Филипопољу, изучила у Берну; гђа Александра Дилева у Варни, изучила у Петрограду; гђица Јелисавета Левента у Добрићу код Варне, изучила у Цириху. Гђица Верова у Видину и гђица Венкова у Рушчуку, обе Бугарке изучиле се у Петрограду, и све се хвале, како су свуда најодличније примљене од народа и од власти и свуда врло уважене; ал и раде савесно, те долазе све на лепши глас и у веће уважење. Све болесне женске и матери болесне деце, благосиљају их и радују им се и свуда их раширеним рукама дочекују као спаситељице, и онажа се, да је њиховим радом и уливом у женском свету мање умирања деце и женскиња, па за цело ће се и другачије сила лепше подићи здравствено стање њихових општина. — Данас почињу и Туркиње да призивљу ове докторке. У вароши Такшану у Азији у срцу Мухамеданаца настаниле су се 3 Рускиње докторке и отвориле су амбулаторију за женске, па врве Мухамеданке њима; а донде би пре умрле, нег' што би доктору дошле. Нису ни овим докторкама одмах трчале, али кад су ове некима помогле, сад више немају мира ни ноћу, а плаћа им се господарски.

Прошле год. ставило је министарство у Петрограду на универзитет питање:

е да ли су дипломе једнаке вредности, што се издају женскињама као докторима медиц. са онима, што се дају мушкима, и универзитет је одговорио, да јесу, сасвим једнаке, решењем са 19 гласова противу 3.

Докторке ове полазе и за докторе, па лече заједнице, и има, па примају болесне у свој стан, и лече и негују их као своје најрођеније, и овде боље прођу и пре изађу здрави, него они, што леже у својим кућама или на клиници. Данас има забележено случајева, да су ове докторке као жене и самим докторима и другим првим и високо намештеним мужевима својом фином дијагнозом и вештим лечењем живот спасле.

Докторке ове не лече само као приватне, него се сада постављају и званично и предају им под надзор и управу не само женске заводе и болнице (шпитаље) женске и дечије, него и друге. У Паризу је на позоришту Шателском постављена за надзорног доктора гђица др. Брес, а на великом народном позоришту Др. Јулија Саш. Ова је добила између 254 доктора, који су се тражили, место и на великом шпиталу париском. Ове год. положили су госпођица Аугуста Клумпке Американка и Бланка Едвард Енглеекиња у Паризу докторат медички најодличније, и узете су одмах обе за лекаре (интерне) у првој болници Париској, одличије до којег још нису женске досада могле доспети. Пред прошле године постављена је гђа Др. Розина Хајкл за варошког физика у Хелзингфору у Финландској. Велике женске болнице (шпитали) у Филадельфији, Сенсинету, Кливленду и другим варошима у Сев. Америци стоје данас под управом жена као доктора. Тога има и у Европи: Гђица Придо, кад је с одликом положила докторат у Лондону, постављена је за управитеља дечије болнице онде. Гђица Беноа, која је прошле године у Паризу за доктора проглашена, постављена је за муниципалног доктора над школама у Паризу. У Берлину управљају на поликлиници женској две докторке: Др. Францишка Гибуртијус и Др. Марија Лемус и од њих изашло је прошлога лета 1356 болесница излечених, а свега 11.730 за ово неколико година од кад та поликлиника постоји. Тако је и по

другим крајевима : поликлиником у Бомбају у Азији управља гђица Др. Едит Пеша ; великом болницом у Мадрасу управља гђица Др. Марија Шарлиб ; великом болницом у Лукнову гђица Др. Алис Мерстн ; великом болницом у Лаору гђица Др. Јелисавета Биба ; великом болницом у Шангају у Хини гђица Јелисавета Рајфса, дер. — Ова је летос једну од најтежих хирургијских операција срећно извршила, — и великом болницом у Каптовну у Африци управља гђица Јана Ватерстн ; — па најлепше је то, што ове докторке примају на уче и ондашње жене Индијанке и друге, које воле, да лече болесне.

Има још и других одлиција за ове докторке. Медичка задруга у државици Уисконзну примила је 4 докторке за чланове своје ; у Лујвиљу узела је медичка задруга гђицу Др. Јулију Инграм за свог секретара ; а највиша одлиција су, што су сад почеле саме краљице да узимају женске за своје докторе : прва је у томе испредњачила светла талијанска краљица Маргарита, — узела је за свог доктора гђицу Маргариту Фарне, која је с одликом положила докторат и с најлепшим гласом практицирала као први и најславнији доктор у Торину. Овим је учинила, да ће и опет талијанке бити прве докторке.

Остаје још да додамо, како има данас

жена и девојака доктора славних специјалисткиња : Има славних видарица очних (окулисткиња) и славних бабичарка (акушаркиња) и славних ранарица (хирурга) и летос је на ригорозном испиту у Лондону између 78 ученика и ученица добила госпођица Марија Рокстро прво одличије из хирургије. Данас има особито славних зубарица (дентисткиња), по Немачкој, Француској и Енглеској, које су се изучиле у Америци у Охеју данашњој најславнијој зубарској школи, на којој је летос између свију ученика добила за одлику златну медаљу Кара Лојд. Има најпосле, које лече умоболне и ово им иде за руком боље него многим мушком : Летос је постављена гђа Др. Јелена Фоделен за асистента у умоболници Набраској у Америци.

Још даље имамо навести, како данас почињу ове докторке да лече и игијенски (без лекова из апотеке), само дијетом, има, које лече само млеком, само воћем, само водом, ваздухом и гимнастиком, — па нема сумње, да ће радом ових настати време не само лепшега здравља женског и дечијег, него заједничким радом ових са мушким докторима настати срећнији веци лепших појмова о свему, што је за здравље људи корисније и боље, те веци лепшега, дужег, срећнијег и право-рајског живота људског овде на земљи.

(Продужиће се.)

ШТА ВРЕДЕ НАША ЈЕЛА И ПИЋА.

(Наставак.)

У месу од живине је у 100 гр. 16—20 беланка, 4—45 масти, а 30—78 воде. — У месу од дивјачи је до 22 беланка, само по 1 грам масти а 75 воде. У месу рибељем пресном у 100 гр. је по 12—18 беланка, у шарањем 13, у штучијем 18, и по 1 грам масти, а 80—86 воде. У сувом рибењем месу је по 20—80 беланка, 1 масти, а друго је вода. Највише беланка, кажу да има у бакалају (Штокфишу) у 100 по 80 грама, отуда је ваљада и она наша пословица: свака риба вода, а бакалај војвода. — У ајвару је 30 бел. 15 мас. а друго је вода ; — а у јајима од живине само је 12¹/₂ беланка, 12 масти у жу-

мању а 74 вода у њима. У екстракту од меса (Fleisch-extract) нема ни беланка ни масти ни угља, те ни мрве хране, него је го зачин, као што је и со, паприка, бибер, сирће и друго.

У млеку целокупном је 3¹/₂ грама беланка ил сира 3¹/₂—4 масла, 4¹/₂ угља (у шећеру) и 88—90 вода. а у обраном млеку је само 1 гр. масла. У скорупу је само по 1—2 гр. бел. 3 угља (у шећеру) и 30 гр. масла а друго вода. — У пресном маслу, путеру је само ¹/₂ гр. бел. и ¹/₂ угља, а 83 масти, остало вода. — У сиру масном је 25 белан. 30 масти, 2 угља и 40—45 вода ; а у мршавом сиру је само

по 10 до 12 гр. масти. У суруци је $\frac{1}{2}$ гр. бел. и мас. 4 угља (у шећеру) а 95 вода.

У 100 гр. варива је 23—25 беланка. У пасуљу и грашку је по 22 гр. бел., 2 до 3 масти, а више од 58 гр. угља (у брашну) и до 14 вода. У сочиву је 26 гр. бел., 2 мас., 55 угља и 14 вода. У шеничном зрну је 13 гр. бел. ил хленка, 2 масла и 66 угља ил брашна 3 гр. љуске, 2 гр. соли и 14 вода. У ражном зрну је за 1 гр. мање бел. а за 1 гр. више љуске. У јечму је за 2 гр. више љуске. У зоби је 14 гр. бел., 6 мас., 63 угља (у брашну) и 14 вода; а у кукурузу је 11 бел., 7 и више масла, 67 угља и 14 вода. У пиринцу је у 100 гр. 78 угља $7\frac{1}{2}$ бел. и 13 вода. У брашну од жита има 10—12 гр. беланка, у белом најмање и 1 гр. масла, а 70—75 угља (скроба, штирке, амила) и 13 гр. воде. — У хлебу је у 100 гр. само 6—8 гр. беланка, $\frac{1}{2}$ гр. масти, 45—52 угља (у брашну) и 35—44 вода. Додавањем соли и квасца у тесто смањи се снага за 5—9 грама, а још већма се смањи одлучивањем мекиње.

У 100 гр. зелена варива је само 5—6 гр. беланка, 7—12 угља, а 78—84 вода. У салати је само $\frac{1}{2}$ гр. бел. 2 угља, а све друго вода. У кртоли (кромпиру) је 2 гр. беланка, 22 угља, а 75 вода. У зељу: купусу, кељу, као и у репама је 1—3 гр. беланка, — у келераби највише, 4—10 угља, а друго је вода. У карфијолу и у шпартлама је само 2 гр. беланка, 2—4 угља, а 90—95 вода. У воћу сировом је само $\frac{1}{2}$ гр. бел., 10 је угља, а преко 85 вода, остало је љуска и семе. У јабукама је 15 гр. угља, само 1 гр. беланка а 84 вода. У шљивама је 17 угља, 1 беланка, 81 вода. У крушкама је 19 угља, 1 бел. 80 вода. У воћу сувом је само до 3 бел. 55 угља, 30 вода, а остало семе.

Љуске и конаца има највише у вариву, до 7 гр., у кртоли 6, у жити 5 гр. Љуске и конци у воћу и поврћу као и у жити и вариву требају у јелу, они црева терају, с тога је и јело хлеба од прекрупне и неољштена воћа здравије. само мора бити чисто.

Земљаних стихија има највише у екстракту од меса, на 100 гр. по 20 и више; а у месу је само 2 гр. Тако је и у ва-

риву и жити само по 2 гр., у брашну одлученом од мекиња нема ни $\frac{1}{2}$ гр. Тако и у кртоли (кромпиру) и у воћу и поврћу.

Још на ближе да видимо, колико нас које од ових јела нахрани, из следећућих бројева. Кад би измрвили то свако јело на најситније мрвице, то би добили на пр. за 50 новч. у карфијолу само 90 мрвица хране, у шпартлу би добили 100, у ајвару 200, у сувој риби 250, усрдељама (сарделе) 300, у дивљачи 350, у месу од живине 450, у пресној риби 470, у белом месу од живине 550 у јајима 600, у телетини 600—700, у говеђини 700—1000, у овче-вини до 1200, и у свињетини до 1200 а у сувом месу само 500—800 у кобасицама 600—1000, у сиру 1000—2000, у масти и у сланини 1700—2000, у млеку 2000—2500, у пиринчу 2000, у брашну шеничном белом 3580, у црном 4500, у ражном 4650 у хлебу шеничном белом 2000 у црном 2700, ражном 2700, у каши од жита 2300—3400, у лебу од прекрупне 4750, а близу толико и у кртоли (кромпиру) 4740, а у варивима и до 5000 и то у сочиву 4230, у грашку 4970 у пасуљу 5000.

Кад се ови бројеви сравне са ценом ових ствари на пијаци, онда може сваки видети, да су варива, пасуљ, грашак, сочиво, и хлеб, особито од прекрупне кукурузне и шеничне, ал и остала јела од брашна, па и кртола млеко и сир много снажнија, а много јевтинија и пробитачнија храна него месо; а воће и поврће је најскупља, а најпразнија храна, те ко има у кући много чељади да храни, он и они ће сила боље проћи хранећи се варивом и кртолом, млеком и брашном него месом. Варива су најснажнија од све хране и дају највише снаге, али ваљају само за људе, који тешке послове раде; а за све друге најбоља је и једина права храна хлеб од прекрупне, тај даје и довољно снаге тако, да само о њему може бити сваки потпуно здрав и јаки; а воће је први и прави рајски зачин уз хлеб.

Од меса, јаја, млека, сира, — пробави желудац од 100 гр. по 90—97 грама а од биљне ране само до 85, највише од кукуруза и кеља, а најмање од црна леба и од кртоле (кромпира, ал оно, што не

пробави, користи телу другчије. — Од масти у месу пробави од 100 гр. по 80 а од оне у млеку, сиру, јајима до 95.

Од угља (брашна шећера) потроши од 100 гр. по 82—98 и то највише од онога у црноме лебу.

(Наставиће се.)

НЕКОЛИКО ПРАВИЛА О МУЖИ КРАВА.

(Свршетак.)

Главно је при мужи измусти до капи, а ваља знати, да је оно последње млеко и најмасније, па и за то не оставити га у вимену, — и ваља знати, да онај највећма поквари и најбољу краву, ко не измузе до капи. Стога лењи и невешти музачи и музије покваре сваку краву. По вимену зна се кад је сасвим измужено, јер остане до дна сасвим празно и лабаво.

Особито ваља првотељкињу што већма измузати и што дуже мусти, чак близу другог телења, па макар оно млеко и одбацао, јер после увек у оном месецу засуши у којем си је после првог телења престао мусти.

Има који музе на цеви неке од сребра, каучуха, задевајући ове цеви у сисе крави на млеко само цури; али иде споро и не исцури све, зато је то шепртљарија, и то опака, јер мало по мало поквари сисе крави. Данас имају неки американску справицу, којом музу; ова сиса млеко из вимена, за то је боља, него оне цеви ал има и с њом шепртљарије, с тога је за сада најбоље мусти рукама. Казују вештаци, да крава радије пушта млеко, кад се навуку на руке кожане рукавице, па ове поквасе и онда с њима музе ваља да мисли да теле сиса.

При мужи ваља још пазити, да музлица тврдо стоји, да се не би превалила, те онда викнуо на краву, и уплашио је, јер одмах тегне млеко. Има случајева, да поплашеној крави тако се пресече млеко, да по више дана ни једне капље не стече се у вимену.

Још су важна правила и ово:

Пазити на одређен час за мужу, па нипошто не пропустити, него увек тачно одржати, јер та крава увек више млека даје, а која се помузе једанпут рано а други пут касно, никада се од ње онолико млека не намуже.

Ко храни краве на јаслама, ваља као што по трипут на дан храни, тако и по трипут на дан да музе, с јутра, у подне, и у вече; тим се не само добије више, него и боље млеко, разуме се, кад се и добро храни. Ко двапут на дан музе, намуже мање, јер се мање стече млека, и мршавије је. Јутрење је млеко најводеније, најмршавије. У подне намужено, сила је масније, а најмасније је оно, што се намуже у вече. Увек је прво измужено најмршавије т. ј. најводеније, а што напоследку тече оно је много масније, тако, да за један килограм масла треба 32 литре млека онога, што се на двапут музе, а 25 литара онога, што се намуже на трипута. Али ко трипут музе, ваља и сила боље да храни, јер мноштво млека, колико зависи од пасме толико и од муже и од хране. Швајцарци кажу, крава се музе на уста, то значи: ко ће од краве много и добра млека да добије, ваља и много добре хране, да јој даје, без тога нема ни много ни добра млека. Једна иста крава, па једва да газди, који је неуредно храни и држи 1000—1500 литара млека на годину, а други газда, који је добро држи и храни намуже преко 3000 литара.

По нека млада крава неће да стоји мирно, док се музе, него се баца, вура, рита; то је у неке отуда, што је на сисама тугаљива. С том ваља благо поступати, и пре, но што се отели, што чешће миловати јој и трти сисе, особито вуненом крпом и то појаче, док је не пређе та тугаљивост. Кадкад су сисе болне, то ваља видити, па лечити.

Крави немирној при мужи стављају на крста парче вреће, поњаве, замочене у хладну воду, или кесу хладна песка. Неки оду па пре муже стегну узицом крави реп озго, на среди и на крају и притегну, да боле, а кад ће да музу, онда одреше, и

то учине неколико пута, па веле да се тако одучи од немировања. Место подвезивања репа имају неку справицу, што држи реп, ко неки кључ. Неки јој препну ону предњу ногу с које стране музу и вежу ужетом, па не може, да се баца; али су то све голе шепртљарије и помогну само у највећој нужди, а увек су знак неупутног и немилостивог поступка с кравом, за то је најбоље благо поступати, и благим поступком учинити, да мирно стоји и млеко даје.

После муже ваља одмах млеко процедити, па у хладну воду или на хладноме

месту оставити. Што је место хладније и вода леденија, то боље млеко остаје, али цедило и теглице морају бити чисте, цедило од чиста платна или од плеха са најситнијим јамацама, а теглице најбоље су стаклене, па све најчистије опрано, да ни мрвице прашине на њима не остане; а чим се млеко испразни, одмах врућом водом опрати, а мокре судове на сунцу или на топлом огњишту сушити.

На све ово нека и наше домаћице добро пазе, па и саме тако да раде, а још већма да пазе, да и сви млађи тако чине.

ТРГОВАЧКИ МУЗЕУМ У БУДАПЕШТИ.

гарска земаљска влада оснива о. г. у Будапешти једну трговачку збирку (Handels-Museum), где ће поједини творничари (фабриканти), трговци, занатлије, уметници и обични раденици своје творничарске или ручне израде и предмете држати стално изложене на углед купцима и потраживачима. Цел је овој установи поглавито та, да се домаћи производи и индустријски предмети лакше и брже у промет пуште и да се нашим домаћим трговцима и раденицима отвори боља воља на рад, јер ће им се овим путем рад лакше протурити и труд и вештина боље наградити.

Овамо могу слати своје ствари и производе како поједини, тако и задруге; и задругарима ће тим лакше бити, што ће задруге за све своје чланове плаћати годишњу чуварину ђутуре од 10 ф. годишње док појединци за себе сами морају оваку годишњу таксу за чување полагати.

Сваки, који жели овамо изложити свој предмет, добије бесплатно 1 □-метар простора, а ако му је за предмет потребно више простора, плаћа ће за сваки □-метар више по 2 фор. годишње. Столове, орманове, чекмежета и други намештај, што су за чување ствари потребни, даје бесплатно сама управа; исто тако чистиће се, пајати и брисати ствари бесплатно.

Сваки предмет стоји тамо само годину дана изложен, а година се свршава с 31. децембром. После тог времена за 4 недеље има се предмет заменити новим.

Који не би за време од 4 недеље дана однели или заменили мустру своју, она ће припасти музеуму.

Ко хоће за идућу годину да се пријави за излагача, чини то до 15. новембра сваке године, а за ову прву текућу годину може се пријавити до 31. марта о. г. али се надамо, да ће се за ову прву годину продужити рок пријави. Пријава се чини управи (дирекцији) трговачког музеума, а прима драговољно посредовање за Нови Сад и околину сам новосадски градоначеоник г. Стеван Пеци-Поповић.

Примају се и шиљу се на углед само такви предмети, који у трговину долазе, а неће се примити предмети од почетника израђени, или, који служе само за углед као излог. Тако исто не примају се ни они предмети, који су лако запаљиви, који експлодирају и који су изложени брзој промени. Ни вино ни пиво неће се примати другшије него у добро затвореним боцама, а покрај тих ће се изложити само бурат, сандуци и корпе, којима се ти предмети у трговину разносе.

У погледу појединих предмета има се као углед слати:

од зрна (жито, пасуљ и др.) по 1—2 литре;

од дувана по 1 чомов (свезак);

од меља, кромпира (кртоле) и др. 4—5 литри;

од баштеног цветног или воћног семена 0.2—0.3 литре;

од брашна, гриза и др. по 4—5 литри;

од ексера и других ситних гвоздених предмета по 1 завежљај;

од писаћег и другог папира по 10 табака;

од платна и друге тканине по 1 метар и т. д.

Код сваког предмета има се означити чије је, колико има и пошто је предмет на комад, литру, килограм, туче, метар и т. д.

Ствари се ове имају добро спремити (упаковати) и тамо плаћено послати. Ако би желео ко да осигура од ватре своје ствари, мора означити то, и цену одредити, па ће управа на његов трошак учинити.

Предмети ће се поделити тамо на 28 група (одељења) у 1. долази земљеделство и баштованство заједно са оруђем, којим се то ради и начином и предметима, којима се ове врсте у трговини разносе. — 2. животињски производи, као што је вуна, кожа, свила, мед и т. д. — 3. шумарство. 4. ископнине, као што су угљевље, петролеум, метали и т. д. — 5. хемијски препарати. — 6. храна и зачини, који у трговину долазе као: кафа, теј, саламе, шрћерна теста и др. — 7. вино и друге опојно пиће. — 8. земљано и стаклено посуђе. — 9. гвоздене и друге металне справе. — 10. дрвенарије (столарски и стругарски послови). — 11. кожне, 12.

папирне, 13. текстилне (вунене, кудељне и друге кончане робе). — 14. одело. — 15. собни намештај. — 16. златне, сребрне и друге галантеријске ствари. — 17. печатње, фотографије и други предмети за умножавање. — 18. музикални инструменти. — 19. предмети од научне вредности. — 20. справе и предмети за издање. — 21. предмети за возњу (кола). — 22. машине. — 23. справе за комуникацију. — бродарство и рибарство. — 25. опреме за војску. — 26. опреме за здравствено унапређење (санитет). — 27. домаћа индустрија, као што су: штикерџи, мрежени предмети и сви други ручни женски радови и 28. училиа за школе.

По овоме се види, да се овамо могу изложити сви предмети и радови индустријских, занатлијских и ручних производа као и домаћих рукотворина.

Ово је лепа прилика, да могу и наше добротворне женске задруге и поједине Српкиње своје друштвене и личне радње изнети на светску пијаци. Добротворне задруге могле би посредовати, да наше сироте раделице добију отворена пута за своје рукотворине. Ми препоручујемо дакле пажњи наших Српкиња ову корисну установу.

Ако би коме ваљало још што у овој ствари објаснити, ми му стојимо на услузи.

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА.

I.

Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња.

ЗАПИСНИК

ванредне седнице одбора добротворне задруге Српкиња држане 16/28. марта 1887.

Председава: гђа Христина пл. Новићка подначелница.

Бележи: Арк. Варађанин перовођа.

Присутни: Софија Јефтићка благајкиња, Катица пл. Новићка прегледачица и одборкиње: Марија Бичанска, Пава Георгијевићка, Марија Јоцићка, Даринка Огњановићка, Персида Маркуш, Љубица Велимировићка, Марија Завишићка и Софија Бипарићка.

1. Подначелница изјављује, да је у одсу-

ству начелнице сазвала ову ванредну седницу због једног важног предмета, који не трпи одлагања. Предмет је, да се саветујемо, хоћемо ли купити кућу гђе удове Супековице, која лежи преко од средишне основне срп. народ. школе, на једном спрату. По њеном мњењу врло zgodна за задружне цели, вреди 9000 фор. а може носити годишње кирије 900 ф. до 1000 фор. у купно, а чистих 7—800 ф. а то је скоро двапут телико, колико данас носи задружни новац у штедионици. Пошто је ту кућу већ био погодио овдашњи грађанин г. Марко П. Шилић по горњу цену, те је на молбу перовође задружног и грађанина г. Глише Летића изјавио, да ће овој задрузи са њене племените цели по то уступити кућу, али је молио, да му се још данас има одговорити, јер ако задруга ова намерава узети

ту кућу, онда је он рад, да по задатој речи, продавцу још данас даде капару.

На ову изјаву дода гђа благајкиња, да је она чула, да се продаје иста кућа и пошто је сама мислила на задругу, ишла је и прегледала је исту кућу изнутра и изјављује, да је од доброг и тврдог материјала зидана и да неће требати велике и знатне поправке, те и она препоручује, да се купи та кућа. —

После дужег и свестраног саветовања реши се једногласно, да се иста кућа купи, ако може што јефтиније, ако не, онда и по 9000 фор., јер је предходно ишао цео одбор и кућу прегледао, па се уверио, да ће тај куп бити користан по ову задругу. Уједно је изаслао одбор подначелницу, благајкињу, одборкињу гђу Марију Завишићку и перовођу, да се захвале г. Марку П. Шилићу на пријатељској наклоности, а тако исто и г. Глиши Летићу на његовој готовости и доброј вољи. Уједно ће имати изасланици, да упитају предходно г. Марка П. Шилића, би ли он готов био, да прими кућу на себе, ако глав. скупштина не би овај куп одобрила и тек, ако добију повољан одговор, да се упусте у погодбу куће и да ју капаришу. Удесели све то по жељи одбора, онда да нареду, да се сазове рад овог ванредна глав. скупштина за благовести после подне у 3 сата.

II.

Митровачка добротворна госпојинска задруга.

У броју 8. „Женског света“ од 1886. године јавио сам вам, ко су часнице ове задруге биле у прошлој години, а сад сам намеран, да вам накнадно доставим, — да је ова госпојинска задруга године 1870. установљена, а сврха је њена: „потпомагање сиротиње особито оне, која је доброг владања, није кадра себи зарадом довољан ужитак прибавити, а стиди се јавно просити; даље је задатак ове задруге, таковој сиротињи и посла набављати, а најпосле, остваривати и подупирати и друга друштва, ако су корисна по патеће човечанство.“

Задруга ова бројала је године 1870. преко 150 редовних чланова својих, а небројено потпомажућих, дочим је после сваке године и једно и друго опадало, и шта видимо после 16 година? Видимо, да ова задруга прошле године броји једва 50 редовних и неколико потпомагајућих својих чланова.

За унапређење ове задруге у првим годинама заузимаше се највише гђа Александра

Димића, супруга умировљеног школског надзорника Т. Димића, — сада у Карловцима, — која је у двапут од тада у Карловци боравећих саборских посланика знатну суму од 230 фор. добровољних прилога прикупила.

Надаље је и покојна књижевкиња српска Милица Стојадиновића иницијативом гђе Димићке у Београду за ову задругу највећу ревност развила и добила од Њ. В. онда кнегиње Српске Јулије 50 фор. од Митрополита Михајла 100 фор. и од многих других отмењих лица тамошњих преко 40 фор., — па и сама је доста својих издања песама поклонила, које је у корист задружне благајне продано и уновчено. —

У самој пак Митровици натпцало се онда, ко ће више од кога да приложи. — Тако је гђа Јелена пл. Баића поклонила одма 50 фор. гђа покојна Марија Шоберка 100 фор. гђа Кристина Терхај 50 фор. — и кад би хтели редом прилоге од 20, 10 и 5 фор. набрајати одвело би нас далеко, но то морамо са обзиром на простор листа изоставити. — Ал онако се и видело, да је задруга прве године 1857 фор. друге 1400 фор. а треће године нешто преко 1000 фор. прилога од редовних и потпомагајућих чланова добила. После је ишло све већма на мањак, док ево данас једва нешто преко 400 фор. падне.

Узрок опадању том нашао би се нешто и у хрђавијим годинама, ал најглавнији показао би се у раздору народном, које је семе раздора чак и у овакове врсте, у ову задругу посејано. — Па нека тима и такovima буде, кад е нама неће, ал на жалост имаде довољан број и наших имућних Српкиња, које би могле бити редовни чланови, ал једне се нашле на ово, друге опет на оно увређене, па неће ни зашта да знају. — То су до душе врло лаки изговори, ал сиротиња од тог нема ништа, она због тога ни крива ни дужна највећма пати. — Овде немогу и то да прећутим а да не кажем, да од наших имућних занатлијских женскиња нема ама баш ни једне у задрузи међу редов. члановима, све је само трговачко и чиновничко женскиње члан задруге; — а међутим се само једна трговачка страдалница из ове задруге потпомаже, дочим су других 9 штићеница све занатлијске сироте, а од чиновничких нема ни једне. — За сад нека је о овоме доста речено, даље нећемо за узрок испитивати, шат се окрене временом на боље. —

Још ћу овде да наведем, да је прва претседница ове задруге била гђа Јелена пл. Баић

(1870. и 1871.) друга гђа Марија Шоберка (1872. и 1873.) трећа гђа Софија Димовића (1874.) четврта гђа Наталија Топецерка (од 1875—1882.) пета опет гђа Димовића (1883 и 1884) коју је у другој години после несрећног случаја у породици заменила гђа Софија Белановића, а ево од три године амо стоји гђа Софија Ивановића*) на челу ове задруге. —

Ево ћу вам сад изнети имена редовних чланова у години 1886.

Мила Прокића. Јелена Боњхади. Катарина Симатковића. Јелена Јове Мијића. Милева Новаквића, Стака Ђурића. Јелена пл. Баића. Ана Теуш. Ана Мајзац. Бети Теуш. Санди Врањешевевића. Кристина Гамиршекова. Марија Теодоровића млађа. Наталија Месаровића. Кристина Терхај. Милева Николића. Љубица Милекића. Љубица Кулића. Катица пл. Георгијевића. Јелисавета Хорват. Јелена Глише Мијића. Ана Ивана Стефановића. Катарина Крстоношића. Јеца Ковачева. Јеца Костића. Драгиња Вујашковића. Марија Панаотовић. Милица Адамовића. Зорка Вујашковића. Катарина Кајзер. Олга Спајића. Јулијана Ј. Поповића. Анка Костића. Санда Јовановића. Анастасија Суботића. Зорка Ивковића-Димитријевићева. Лујза Чупића. Јелена Бирра-Станковићева. Драгиња Радовановића. Милева Вучанова. Марија Марковића. Емилија Јовановића. Кристина Барако. Матилда Вулпе. Паулина Бајерова. Љубица Трумића. Јулијана пл. Георгијевића. Софија Ивановића, и Нина Матића.

Добровољним прилозима потпомагали су ову задругу године 1886.

Митровачка штедионица 25 фор. Г. прота Урош Милутиновић 5 фор. г., опат Паја Милер 2 фор. гђа Марија Ђујића 1 фор. Јован Волф 1 фор. Амалија Лукш 2 фор. Марија Скриван. 1 фор. Берта Визер 1 фор. Н. Н. 1 фор. Јелисавета Милер 2 фор. Крауз стакларка 2 фор. — Јоца Секулић трг. 5 фор. Мила Вулетића 2 фор. Ђока Петровић 50 кр. Фема Прњаворац 1 фор. Манда Славић 50 кр. и Катарина Стефановића 1 фор. —

Месечну потпору од ове задруге уживају следеће особе: Кристина Станишића 3 фор. Ана Миловановића 2 фор. Јулка Гавриловића 2 фор. Перса Живковића 2 фор. Тинка Белића 2 фор. Марија Матковића 2 фор. Ана Барунчића 2 фор. Кристина Ђуковац 2 фор. Марија Борића 2 фор. и Павла Митровића 2 фор. —

*) Кад је ово писано, још је била гђа Ивановићка жива.

Из прилежећег годишњег извешћа кога вам шаљем да га штампате, увидиће се како су месечно прилози утицали и издавања текла, те је испостављено концем године 1886 у готовом 167 фор. 01 нов. а у штедионици, срп. есконт. друштву и прив. обвезницама 1638 фор. 76 нов. укупно 1805 фор. 77 нов.

Године 1886. држана једна главна и пет одборских седница у којима су обични текући послови обављани. — Одбор је осим других добротинства за 10 фор. памука за плетеће чарапа поделио међу сиромашне ученице.

И ово је у кратко, што вам имадох о постанку овог друштва и о раду његовом у години 1886 рећи. —

А сад ћу прећи на рад у години 1887. до главне скупштине, јер даље нећу имати прилике извештавати вас, пошто сам због болести, која ме је пуна три месеца морила, оставку на пероводству дао. Моје је место сад заузео г. Паја Баришић шумар петроварадинске имовне општине, и он ће вас ваљда у напредак о раду друштвеном извештавати.

Као сваке, тако је и ове 1887. године, приредио одбор забаву у корист своје фонду 25. јануара по програму, кога сте у 2 броју о. г. штампали. — Наша српска црквена певачка дружина суделовала је са две песме, које су складно отпеване, а госпођица Јулка Адамовићева показала је на гласовиру своју вештину, да нас је збиља пријатно изненадила. — Не омању хвалу заслужује и мала госпођица Мара Вујашковића, која је „Тврдицу“ добро декламовала. — Г. Др. Ђорђе Ивковић је говорио прилог, у ком је леним цртама развитак ове задруге извео, и уједно присутним на срце метнуо, да ову лепу задружну установу сви својски пригрле и потпомогну, а такође је и сам онег г. Марко Станковић „Снегу“ добро отпевао. — И посета је била добра, јер је на каси пало са добровољним прилозима 163 фор: 20 нов. а издатак је био 72. фор: 74 нов. — Одбор задружни благодарио је како српској грађ. Читавници, која је своје просторије бесплатно овом друштву за обдржавање забаве уступила, — тако и свима суделачима и редитељима.

Ове године држана је редовна главна скупштина 22 фебруара, где је перовођа Влада Марковић у кратко реферисао о раду задруге у прошлој години и напоменуо, да је задруга ове године материјално напредовала јер је 2. марта по новом. помножена главница са 200 фор.

које је у штедионицу умножено и тако сад бројимо капитал у 1838 ф. 76 нов. — што је скупштина на повољно знане узела. —

Даље се приступило избору часница друштвених и буду за претседницу: гђа Софија Ивковића, за подпретседницу: гђа Наталија Месаровића, за старатељке сирота: гђа Милица Адамовића и Перса Мишковића, за одборнице: Драгиња Вујашковића, Милева Вучанова, Катица пл. Георгијевића, Емилија Јовановића, Санда Јовановића, Јелена Јове Мијића, Јелена Глише Мијића, Милева Новаковића и Драгиња Радовановића, — све ове по ново изабране, но пошто је још два одборничка места, која су још од лане оставком и иселењем упражњена постала, попунити требало, буду једногласно гђа Љубица Трумића и гђа Мила Прокића за одборнице изабране.

Перовођа Влада Марковић даје оставку и изабран буде г. Паја Баришић, а исто тако изабрани су за саветнике друштва овог г. Др. Војин Новаковић адвокат и г. Никола Поповић трговац.

Круна пак скупштинског рада је, једногласно усвојени предлог одборски, да се завод за глувонеме, кога је г. Радивој Поповић у Митровици почетком октобра 1886. установио, са 60 фор: годишње потпоре потпомогне.

Евала вам што вање добротворке на том закључку, и дао Бог и даље тако радиле. — Та погледајмо само, шта раде наша браћа Хрвати. За кратко време од два три месеца дана скупише 6000 фор: за глувонеме завод, кога тек намеравају у Загребу установити, а ми га ево имамо, подигао га један човек г. Радивој Поповић, па какав је одзив наш, да одржимо тај завод, — скоро никакав; а у самом Срему и Славонији има таквих бедника глувонемих на 300 и више, па је само троје деце из Срема у заводу, а троје из краљевине Србије. — Доста жалосно за данас, но ваља ће поћи на боље. Сваки је почетак тежак. — Та да вам је доћи у завод па чути и видети, како та деца, од јесенас — лепо српски гласно читају и пишу, па вам мора срце од милине заплакати, гледајући те миле природне невољнике. — На вама је српске матере, које сте добротворне задруге склопиле, да се и ових патника човечанства сетите. До вас стоји, да се и овај српски завод као такви обдржи! —

При растанку са нашом добротворном задругом имао би од своје стране том племени-

том друштву односно одбору од своје стране скромну примедбу да учиним, а та је, да у будуће са примањем „штићеница“ обозривија буде. Боље мање особа потпомагати, па примерно, него много па овако. — Но кад се већ неће из неких обзира друго расположење да учини, онда бар не треба више попуњавати места штићеничка, ако које случајем смрти или иначе празно остане. Та нигде у штатуту нестоји прописано, да ова задруга мора баш 10 штићеница имати и потпомагати. — Да се од пре друкчије радило у том погледу, бројао би нам данас задружни капитал најмање десетак хиљада фор: ал овако, чланова редовних и потпомажућих бивало је сваке године све мање, одузимало се од капитала у место да се дометало, па зато ето после 16 година друштвеног постанка једва имамо толико, колико друге задруге, које су јуче постале. —

Од лањске и ове године пошло је у напредак, па дао Бог тако и на даље. **В. М.**

РАЧУНСКИ ИЗВЕШТАЈ

митровачке госпојинске задруге од 1. јануара до 31. децембра 1886.

примање:

издавање:

Месеци	У готовом новцу		У штед. срп. сев. деон. др. и прив. обвез.		Свега		У готовом новцу		Свега	
	фор.	н.	фор.	н.	фор.	н.	фор.	н.	фор.	н.
Пренос од г. 1885.	48	71	1576	69	1625	40				
Јануар 1886							24	30	24	30
Фебруар	192	37			192	37	110	04	110	04
Март	25				25		22		22	
Април							24	93	24	93
Мај							23	20	23	20
Јуни	80	90			80	90	24	30	24	30
Јули	8	80			8	80	21		21	
Август	8				8		21		21	
Септембар	47				47		22		22	
Октобар							21		21	
Новембар	107	90			107	90	31	10	31	10
Децембар	15	80	62	07	77	87	22	60	22	60
Свега . . .	534	48	1638	76	2173	24	367	47	367	47
Кад се одбије издавање од примања	367	47			367	47				
Остаје свега . . .	167	01	1638	76	1805	77				

У Митровици, 31. децембра 1886.

Влада Марковић,
перовођа.

Софија Ивановић,
председница

III.

Суботичка добротворна задруга Српкиња.

Записник одборске седнице „Добротворне задруге Српкиња држане у Суботици 12/24 марта 1887.

Председава: Марија Коларићка подпредседница.

Бележи: Ђорђе Гојковић.

Присутни Емилија Мучалова, Анка Карановићка, Марија Зарићка, Јустина Арадска, Олга Коларићева, Др. Плата Добројевић благајник.

Бр. 1. Према дојакошњем обичају и одлуци задруге, по којој су сваке године о врбици заодевене две девојчице српске женске школе Ђ. Гојковић учитељ пријавио је ове године четир ученице, које су подједнако и сироте и заслужне потпоре; у сљед тога председница пита: шта да чинимо; хоћемо ли четирима набавити одело, или по досадањем обичију — двома? —

Одбор по дужем саветовању реши: „Пошто је за набавку памука, конца игала и т. д. за ж. ручну радњу одређено 10 фор., а искуство сведочи, да се толико на ту цел не потроши, то у овом случају, да се заодену три најсиромашније и најзаслужније девојчице, и то трећа из уштеде од новца намењеног за ж. ручну радњу.

Бр. 2. Емилија Мучалова, Марија Зорићка, Јустина Арадска и Олга Коларићева, које су у главној скупштини од 2. новембра 1886. бр. 10 изаслане, да прегледе задружне рачуне, подносе свој писмени извештај, из кога се види, да су рачуни за 1886. годину нађени за исправне и у реду. Главнина осим потпоре од м. штедионице износи 3038 фр. 17 н. дакле прирасла је са 156 фр. Усљед прибављеног искуства прегледачице рачуна предлажу: да се сваке године сачини предрачун о приходу и расходу, и у границама тога предрачуна да се одбор креће при издавању потпоре, да послужитељ и скупљач чланарине дужан буде свака три месеца благајнику своју књигу на углед подносити, и евентуално уплаћени новац предавати. да се у дозначницама на благајну свагда означаи: на какву цел се извесна свота дозначује. —

Извештај овај о прегледању рачуна за 1886. годину узума се на знање, и предложиће се главној скупштини, да благајнику Др-у Плати Добројевићу изда опросницу у погледу тих рачуна. У смислу прегледачица рачуна упутиће се послужитељ, да свака три месеца подноси своју књигу и новац благајнику, и председништво ће у будуће у дозначницама означити и цел, на коју се исплата назначене своте дозначује. —

Поводом решења одборског под бројем 1. негдашња ученица српске женске школе а сада одлична сунруга овдашњег варошког надмерника — госп. Катинка Мачковићка рођ. Маној-

ловића управила је на учитеља Ђ. Гојковића ово писамце:

Поштовани Господине!

Чујем, да су госпође из ж. задруге једну сироту девојчицу изоставили, и да та неће добити одело за врбицу. Молим вас, пошљите је к мени ако је могуће још данас, да јој узмем меру; ја ћу јој дати хаљину и сашићу је. Јустина Арадска, Е. Мучалова и А. Карановићка даће остало што треба, тако ће сирото девојче имати исто тако радостан дан као и друга деца. Остајем с најдубљим поштовањем према свом негдашњем учитељу

Катинка Мачковићка с. р.

У име обдарених сиротих ученица нека приме како родољубиве чланице добротв. задруге, тако и оне врне Српкиње, које оу о своме трошку и четврту девојчицу заоделе — најтоплију захвалност.

Ђ. Г.

IV.

Добротворна задруга Српкиња Вршчанана,

приредила је 9. марта о. г. и другу „Друштвену вечеру“. Ужасан ветар, који је тога дана беснио, причинио је те посета на овој вечери није била многобројна као на првој. Но у колико је овога пута посета мања била, чини нам се опет, да је весеље бујније било јер трајаше до три сата изјутра.

При вечери овој изиграла је задруга путем „Томболе“ и један плетен јорганчић, који је задрузи поклонила спајиница гђа Софија Јовановићка из Сочице.

Чиста прихода од ове друге вечере преостало је дружини 50. фр.

И опет похвалити морамо вредне одборнице ове задруге, које се непрестано старају и настоје, како би својој благајни користи, а грађанству лепа и занимљива уживања набавили, а нарочито похвалу и признање заслужују врне чланице: Мила Недељковића, Јелена Богдановића, Софија С. Г. Петровића, Софија Андрејевића, Наталија Акимовића, Марија Павковића, Марина Пекаровићева, Јелена Балојева, Јелена Спајићева, и Ана Бозорова

Још је вредно споменути, да је врла чланица одбора гђа Наталија Акимовића, својом руком направила врло леп украс за стол, који је у корист задруге дала изиграти, и том приликом 17. фор. друштвеној благајни припало. Овако леп пример заслужује похвалу и призна-

ње и ми се дубоко клањамо гђи Наталији, и желели би, да овакви леги примери учестају.

На послетку са радошћу бележимо и то: да је добротворна задруга Српкиња Вршчанака на позив овдашњег градоначелника, при свечаном дочеку високопреосвештеног епископа г. Нектарија Димитријевића, учествовала и једном депутацијом поздравила, и у знак високег поштовања предала му врло диван јастучић од свежег цвећа, који је на средини од белог зумбула крст означавао. Високо преосвећени епископ,

био је овит даром врло изненађен и топло се чланицама захвалио и том приликом рекао: да добротворна задруга може рачунати на једног издашнијег члана више.

Још нам је споменути, да је досадања друштвена начелница гђа Александра пл. Лазаревићка, услед породичних неприлика поднела оставку. Надати се је, да ће задруга при попунењу овог важног места умети савладати тешкоће и на чело своје поставити између достојни најдостојнију.

М. П.

ЛИСТИЋИ.

ИЗ ПРОСВЕТЕ:

Срп. цркв. опћини у В. Ст. Миклошу.

Слушао сам, — браћо моја драга:
Да стекосте бесцен умног блага;
Подиго сте дивну нову школу
Изчупасте корен старом' болу!
Просвети сте отворили врата,
Па нек' сија ко' да је од злата!
Нек' у школи Српчад наша мила
Буду здрава, и на веки чила!
Нек' науче љубит, домовину
Ал да буду понос и Србину!
А ви мили што се потрудили
Похваљени, па и срећни били!

У Т. Кањижи 1886.

Паја Димитријевић,

ваш нар. посланик.

Срп. забавиште у Сентомашу. Ми срби с ове стране имамо до сад два забавишта (мале дечије школе), једно у Сомбору, што је подигла лане тамошња срп. православна црквена општина, а друго приватно у Сентомашу, које је подигла гђа Марија Лазаревићка. Ово у Сентомашу основано је пре 6 месеци и држи се у кући г. Милоша Рунића, од 1. априла о. г. премешта се у стан код гђе Токалићке на пијаци. Гђа Лазаревићка позива сентоташко српско грађанство, да јој поклони поверене, а она обриче, да ће својим савесним радом и пажњом око деце оправдани и заслужити то поверење, чему се и ми надамо.

Женски васпитни завод у Београду. Познато је већ нашим читаоцима, да се у Београду под

заштитом добре мајке Краљице Наталије оснива приватан женски завод за више женско образовање. Па да би се дала прилика и оним родитељима, што не живе у Београду, да своју жен. децу овде образују, издала је управа тог завода правила за интернат, по коме ће се примати ученице у заводу на стан и препитање. За стан и препитање плаћа ће свака ученица, осим школарине, по 60 динара месечно. Ученице ће те бити под непрестаним надзором управитељке и учитељака и, учиће се, осим обичних предмета, што се у оваким заводима предају, још и немачком, францеском и другим страним језицима, музици, игри и другим вештинама, као што то бива и по другим горњим заводима оваке врсте. Овим се управо пружа прилика отменијим и имућнијим родитељима нашим, да не морају слати у туђину своју женску децу, да се изначавају у васпитању, него, да им деца по јевтинију цену добију васпитање сходно нашем духу и нашим религиозним и друштвеним приликама.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Кршкола (кромиш) да већма роди и да буде *крунија*: посади кврге што крупније; од њих изађу и струкови јачи, а од ситних буду и струкови слаби и слабо роде. Кад садиш стави кућице раздаје, јер ако ставиш на близу, струкови се загуше те буду и кврге ситније и многе болесне па пре отруну и друге уза се покваре. Још пази, кад струкови нарасту са шаке

онда их до поле сасеци, па ћеш добити кврге сила крупније. —

Буриће да боље одхраниш: храни обареним јајима помешано с копривом и перајима од млада лука све ситно исецано и измешано; а кад мало одјачају онда храни кукурузном кашом особито ако још помешаш и сира и млека. —

Бурићу од кишне и хладноће оболели да не помру: тури сваком у грло по 4 ил 5 зрна бибера па ће преболети.

Мухе у соби да истробиш: Од тога врло досадног гада опростићеш се најбоље мухоловком стакленом; добићеш је за неколико новч. у свакој стакларској трговини. У то стакло успи неку кап сирћета и повише воде, а под стакло стави неколико мрва шећера ил медена колача, где има много муха, ваља ставити тих стакала више, и може се сваки дан иљада муха подавити. Ко нема тих стакала, може и сваку другу чашу узети, па у њу усути до пола вода и неколико капљи сирћета, па оно поклопити кором од хлеба ил крутом артијом, ал ову избушити, да има више повећих руна да може муха лако ући, а оздо помазати кору ил артију ту медом, па и на то ће мухе долазити, и опити се и удавити. — Многи трује мухе артијом за тровање муха, или иверјем од дрвета квасије, и то у тањирима држе по соби; ал од тога добију мухе пролив и не остану онде на месту, него одлете, па окаљају по соби све ствари. —

Цвеће кад ухвати мраз: ако је у лонцу, унеси одмах — пре него што га ухвати сунце — у хладну и мрачну одају па полиј водом и остави тај дан у хладу; ако ли је цвеће у земљи у врту, а ти га одмах пре сунца заклопи даскама наслоњенима на кочиће па остави тај дан, и ако још има живота у њему повратиће се, Исто тако се ради и са расадом кад га ухвати мраз. —

Цвеће у лонцима да летив напредује: додај у заливаћу воду мало спирита, на 1 литру воде 1 напретак спирита, па том водом два пут недељно заливај; — или додај у воду нишадорска спирита (Salmiakgeist из апотеке) неколико капљица; — још стави на дно лонца место црепића мало костију или стуци кости ситно и помешај у земљу. То исто учини и око цвећа у врту.

ЗАРАД ЗДРАВЉА:

Како се сачува од назеба? Мерански и га-стањски др Прел казује, како је путујући по

Грчкој морао једанпут да преноћи код једног простака, који је много деце имао, а још никада није доктора у својој кући видео, и кад га је за питао: па шта чините, кад вам се које дете разболе, рећиће домаћица: молимо се Богу и помажемо се сами; али ја се старам, да ми ни једно дете не озебе, нити добије зубобоље уво-боље ни вратобоље. А шта чините да не добију? терам их и морају свако јутро хладном водом умити се и опрати врат сав и највећма се истрти и за оба ува, а не смеду се утрти, него онако мокри морају стојати, док се вода осуши сама. — И ја сам — вели др Црел — нашао, да је то врло практично, па сам то после многима препоручио и многи су ми стари људи и госпође благодарни били на савету овом, јер су се опростили вратобоље, од које су пре често и јако патили. Тако ваља — вели даље исти др Прел да сваки опере сваки дан и груди и руке до рамена хладном водом, ал да не утире, него да остави да се вода осуши сама, као што се данас чини у свима бољим лечионицама хладном водом, јер утирање поквари — уништи све оно добро што праће хладном водом добра учини, пошто и онај ваздух чини добро на ком онај по стоји док се вода осуши. —

За кога не ваља да једе чорбе? Исти др Прел вели: кад имате кога, који пати од слабости желуца, прво му закратите јести чорбе; јер ако је чорба јака заситиће га и неће му се искати више да једе, те неће се о-снажити; ако ли је слаба, онда не ваља с тога; ал највећма науди тим, што омлитави желудац, јер овај нема шта да ради на чорби, не стеже се око ње и не гњечи је, па за то мало по мало изнемогне. Само тврђа јела дају желуцу рада, па ојача. С тога сва деца мрзе на чорбу, инстинкт их одвраћа од чорбе. Чорбе су само за надничаре, и оне, који цео дан раде и ходе, па и за њих ваља надробљена што јаче, само таку чорбу хоће да једу и деца. —

Воду пијаћу мушну да убрзо очистиш: узми повећи нов лонац за цвеће, стави на рупу на дну чеп од чиста помука и на њега таван чиста ситна песка и чиста ситна угља, па налиј воду, а оздо подмети чист суд да ухватиш чисту воду; угаљ очисти воду и од неугодна мириса.

Шкрофуле — отечене жљезде у деце око врата и даље по телу — које највећма досађују сад с пролећа, после зимског затвора у соби — да пређу олакше, препоручује се данас: држати

децу на пољу, да су цео дан на сунцу, ту да се играју и што више да трче и скачу; а уз то купати их сваки дан у млакој води и добро опрати; и уз то хранити их само млеком и хлебом од прекрупне умешеним без квасца и соли; а нипошто не дати да једу бела хлеба ни колача ни теста од бела брашна, и не дати ни мяса ни чорбе од мяса, ни кафе, ни ичега киселог ни љутог, да не пију вина ни пива ни једне капље. Млеко је најбоље кравље ил козје, и боље је неокувано него окувано, ал мора бити од краве здраве и млађе а не од маторе ни од храњене на јаслаља у вароши, него на здравој паши, — другчије је боље млеко окувано.

Мидери. У Петрограду приредила је у корист сироте деце гђа Јулија Урусов једну забаву, на којој је била дошла и једна млада девојка из Кијева од отмене Давидове породице. У течају игре позли наједанпут тој госпођици и играч није имао каде ни да је до места доведе, она му је у рукама издахнула сирота. Лечници су дошли и потврдили, да јој се осула крв од јаког стезања.

Ми би саветовали нашим матерама и ћерима, да се чувају јаког стезања, јер то је већ млогу девојку и младу жену пре времена одвело у хладан гроб.

Гђа Хербершова држала је у Вестминстеру, у (Енглеској) прошлог месеца пред великим женским скупом предавање о женској ношњи и осудила је јако данашњу моду, како са укусне (лепоте) тако и здравствене стране и препоручила је народну ношњу; а највећи је нагласак ударила на опаке мидере, који тако штетно прече развитак телесни.

Лепо би било, кад би се и наше Српкиње окануле те скупоцене неукусне и превртљиве туђе моде, па прихватиле своју лепу народну ношњу.

Р А З Н О.

Филијала земаљског друштва „Црвеног Крста“ у Новоме Саду имала је $\frac{1}{13}$ фебруара о. г. своју главну скупштину. Из извештаја тога друштва видимо, да оно има 180 редовних чланова и 8 чланова оснивача. Од свију прихода овога друштва шаље се централној управи у Будимпешту једна трећина, па по одбитку тога имало је друштво на крају 1886. г. у благајни 1124 ф. 90 н. У смислу устава попуњена је једна трећина одборских чланова и изабране су од гђа Српкиња: Софија Чакра и Александра

Стефановићка. За председника изабран је поново г. А. Хадић, а за председницу гђа Софија Дунђерска; за бележника А. Шрајбер, а за благајника г. Ф. Духек.

И филијала земаљског друштва „Црвеног Крста“ у Панчеву имала је фебруара месеца о. г. своју глав. скупштину. Из извештаја овог друштва дознајемо, да је оно имало 1886. г. 249 чланова, међу њима 30 оснивача, 21, што плаћа годишње по 10 ф. и 198 редовних потпомажућих. На крају 1886. г. било је у каси друштвеној 1251 ф. 40 н.

Земунски филијал друштва „Црвеног крста“ изабрао је женски одбор и изабране су гђе: Савка Суботићка, Јулка С Васиљевићка, Марија Штрауб, Марија Отел и Бети Рехниц.

Претказивање непогоде. Сл. немачки науче њак Фалб претказао је и погодио је земљотресе и олујине, што су се збиле прошлог и предпрошлог месеца, и предказује даље, да ће бити непогоде 5. 6. и 7. маја, 2. и 5. 21. и 28. јуна, 20. 24. и 25. Јула, 3. Аугуста приликом помрачења сунца, и 19 20. и 21. Аугуста, 17. и 18. Септембра, 30. Октобра, 14. и 15. Новембра, 12. 13. и 14. Децембра, све по новом календару, на које правимо пажљиве и наше читатељице.

Ч И Т У Љ А.

† *Софија Ивановићка, рођ. Влаховић.* Како смо ступили у ову годину, нисмо могли отиснути из руку ни једног броја нашег листа, а да га не оросимо којом тужном сузом. Сваки нам месец понесе у вечност по коју драгу и заслужну Српкињу. Тако нас је и овај прошли месец потресао, јер нам 15. његов дан однесе из средине заслужну председницу добротворне госпојинске задруге Митровачке гђу Софију Ивановићку рођ. Влаховића, која је са својих родољубивих радова обдарена од краља српског „златном медаљом краљице Наталије,“ а од срп. друштва „Црвеног Крста“ друштвеним одличјем „Црвеног Крста“ и захвалном дипломом.

У њој смо изгубили мудру и родољубиву Српкињу, Госпојинска митровачка задруга вредну председницу, која је друштвени рад, ево већ 4. годину, водила родољубивим жаром лепшој наде, а у својти је остала овим губитком ненакнадива празнина, која ће ју дуго опомињати, као и нас, на добру и ваљану гђу Софију Ивановићку. Лака јој црна земља била!

† *Лаза Нанчић.* Наши јавни листови раз-

неше тужну вест, да се 17/29. марта о. г. у Вршцу у наручја своје мајке упокојно врли књижевник и публициста наш Лаза Нанчић тек у 32. години свог бујног, трудног и родољубивог рада. И ми имамо рашта оплакивати овај млађани живот, јер у пожртвовању своје мајке, ране удовице, научио је поштовати и ценити женскиње, па се сваком приликом, и највише у својим приповеткама, заузимао за напредак и бољитак жењскиња; он је стекао много заслуга, што је у Вршцу поникла онако китњаста и многобројна Добротворна задруга Српкиња, те је заслужио, да му и ми целивамо крст и да му при опроштају кажемо: лака ти црна земља била пријатељу наш!

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Приповетке Милорада П. Шалганина. Књига пета. Издање срп. књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду 1887 Цена 70 нов. У овој су књизи приповетке: 1. Монах Бенедије. — 3. Двадесет шести. — 3. Поремећен план. — 4. Сат. — 5. Сургун. Шапчаниново име само препоручује ове приповетке.

Изишао је 19. бр. „Родољуба“. Лист за младеж. Уредник: Милан С. Убавчић. Излази 4 пута месечно са сликама. Цена 3 динара годишње.

„Србин“. Под овим насловом покреће од ускреса у Београду велики српски лист Др. Драгина Станојевић. Он ће му бити и власник и уредник (Милутинова улица бр. 6) Лист ће заступати опште српске интересе. Уредништво се обраћа и на Српкиње и срп. добротворне задруге с ове стране, да га у тежњи потпомогну овим речма: „Госпође! кад сте почеле оснивати у тамошњем Српству *Задруге Српкиња*, посведочили сте, драгоцену нежну љубав *женску* према Српству; ви знате, да ће рад, *Срба* на одржању и унапређењу Српства бити двојном посешнији, ако им *Српкиње* буду помагале.“ — На лист се предлађује само на 3 месеца, и кошта за то време 2 ф.р. 50 новч.

Јавна захвалност.

Славној госпођинској задрузи у Мишровици.

Мило ми је да прву захвалност изјављујем врлим и родољубним грађанкама града, у ком сам „завод за глуво-неме“ сместио.

Ви сте прве, које сте сприпомоћи од 60 ф.

САДРЖАЈ: 1. Српској мајци, песма од Станба. — 2. Шта све могу да раде женскиње? (Продужење.) — 3. Шта вреде наша јела и пића. (Наставак.) — 4. Неколико правила о мужи крава. (Свршетак.) — 5. Трговачки музеум у Будапешти. — 6. Рад добротворна задруга, а) Новосатске. б) Митровачке. в) Суботичке. г) Вршачке. — Листићи: из просвете, за домаћице, зарад здравља, разно, читуља, нове књиге и листови, јавна захвалност.

Власник: Добротворна Задруга Српкиња Новосатскиња. — Издаје и уређује: Аркадије Варађанин.

ШТАМПАРИЈА А. ПАЈЕВИЋА У НОВОМ САДУ.

а. вр. годишње, српском заводу за глуво-неме у помоћ приштекле! Ви сте се прве одазвале овом хуманитарном подухвату, а пословица вели: „Два пут даје, који брзо даје!“ — Живо, што скорије заузимање, може само опетанак завода осигурати, и у срп. рукама одржати!

Нашао и у осталом Српству Ваш пример топла одзава! — Од мене пак и толике сирочади, примите отличним поштовањем, искрену, топлу захвалност! Живеле!

Мишровица, 6. Марша 1887.

Радивој Поповић,
наставник глуво-немих.

Са тужним срцем и неописаном жалошћу, јављамо свима сродницима и пријатељима, да нам је премила и нигда непрежалења супруга односно мати, кћи, сестра, снаха, пуница и шогорица

СОФИЈА ИВАНОВИЋ

рођена Влаховић

председница Митровачке госпођинске задруге, председница златне медаље српске краљице Наталије и српског црквеног крста

у 57-мој години живота јој, после кратког и тешког боловања данас у 12 сати ноћу у вечност се преселила.

Тело миле нам покојнице бити ће сутра 16 (28) Марта у 4 сата после подне, по обреду православне цркве на овоместном православном гробљу сахрањено.

У Мишровици 15 (27.) Марта 1887.

Вечна јој успомена!

За тугујућу породицу:

Василија Влаховић, Јова Ивановић,
мати. супруг.

Молимо врло лепо све лањске претплатнике и оне, којима смо послали на углед 1. и 2. број нашег листа, а неће даље да држе лист, да нам врате та два броја, јер нам требају за нове петплатнике. Уредништво.